

תכנית פעולה בנושא צדק סביבתי

הקטנת מקומו של השוק בקבלת החלטות חברתיות-סביבתיות, החזרת המשאבים הטבעיים לשליטת הציבור, הקטנת הצריכה והזיהום, ותכנון שמקדם מרחבים עירוניים שוויוניים ומלאי חיים; עידוד התחבורה הציבורית; החזרת את השליטה על המשאבים למדינה - לעצור את ההפרטה של המים, של קרקעות המדינה, ושל מערכת התכנון. הלאמת משאבי הגז, המינרלים, והנפט ששימוש נכון ברווחיהם יכול להבטיח את עתידנו.

חד"ש תמשיך לקיים שיתוף פעולה הדוק עם התנועה הסביבתית והארגונים החברתיים. חד"ש מאמצת את העקרונות שפורטו במסמך שגובש ע"י הארגונים הסביבתיים ופורסם ע"י ארגון הגג של ארגוני הסביבה.

מדיניות ממשלות ישראל לדורותיהן גרמה להרס שיטתי של הסביבה בה אנו חיים. חלקו נגרם בעקבות קידוש ערכי ה"פיתוח" שפורשו בצורה כלכלית מצומצמת. אך בעיקרו, חוסר הצדק הסביבתי הוא תוצר של אינטרסים כלכליים שמבקשים להגדיל את רווחיהם של בעלי הון על חשבון בריאותנו ואיכות חיינו. כך פשה זיהום האוויר והגיע לרמות גבוהות פי כמה מאשר בשבדיה, בפינלנד, באוסטריה וברוב מדינות מזרח אירופה; נחלי ישראל הפכו לתעלות שפכים; התחבורה הציבורית הוזנחה לטובת פיתוח כבישים ותשתיות שמשרתות את מי שיש ביכולתו להחזיק רכב פרטי ואת חברות המכוניות והדלק המרוויחות מכך. במקום להציב את הערכים הסביבתיים-חברתיים בראש מעייניהם, המתכננים וקובעי המדיניות הפכו את הרווח הכלכלי של האלפיון העליון לשורה התחתונה והקובעת.

מה עשינו?

בנוסף לשורה של מאבקים נגד הפרטת הקרקעות, נגד הרס מערכת התכנון בישראל, נגד הרס שטחים פתוחים ונגד סיכון בריאותו של הציבור, העברנו חוקים שמשמעותם - מהפכה בסביבה בישראל: [חוק המזהם משלם](#), [חוק אוויר נקי](#), [חוק האכיפה הסביבתית](#), [חוק השקיפות הסביבתית - חובת דיווח על פליטת חומרים מזהמים](#), [התייעלות אנרגיה במבני ציבור](#), [חובת התקנת אביזרים חוסכי מים במבני ציבור](#), [חוק ההגנה על חופי מפרץ אילת](#), [חוק הרשות הלאומית לפינוי מוקשים](#), [חוק איסור נהיגה בחופים](#), [חוק הפיקדון החדש](#), [חוק פטור מארנונה לבתי ספר שדה](#), וחוק מחזור פסולת אלקטרונית שהחל את דרכו בהצעת חוק פרטית של ח"כ דב חנין ואומץ על ידי הממשלה.

מה אנו מציעים?

העדר צדק סביבתי אינו גזירת גורל. ההחלטות הרעות שמקבל הממסד השלטוני משקפות סדרי עדיפויות מעוותים, אינטרסים כלכליים מוטעים לטובת העשירים, והתעלמות מצרכיהם ומאיכות חייהם של מיליוני אזרחים במדינה. לכן אנו מציעים שינוי רדיקלי: הקטנת מקומו של השוק בקבלת החלטות חברתיות-סביבתיות, החזרת המשאבים הטבעיים לידי הציבור, הקטנת הצריכה והזיהום, ותכנון שמקדם מרחבים עירוניים שוויוניים ומלאי חיים.

חד"ש - חזית דמוקרטית לשלום ושוויון
الجبهة الديمقراطية للسلام والمساواة

משאבי הטבע בישראל מצומצמים. עם השנים חלה הפרטה מסיבית של המשאבים הללו, תוך ויתור על רוב רובם של הרווחים לטובת בעלי ההון. ההפרטה גם יצרה תמריצים לניצול יתר של המשאבים, לדלדולם, ולהרס משמעותי של סביבתם. כך קרה בים המלח - שקצב ירידת המפלס בו התגבר ליותר ממטר בשנה, וכך גם קרה עם אדמות המדינה שהפכו כר פורה לפרויקטים נדל"ניים תוך רמיסת ההיגיון הסביבתי.

אנו מציעים להחזיר את השליטה במשאבי הטבע למדינה: לעצור את ההפרטה של המים וחלוקתם, של קרקעות המדינה, ושל מערכת התכנון; להלאים את משאבי הגז, המינרלים, והנפט ששימוש נכון ברווחיהם יכול להבטיח את עתיד כלל האזרחים.

על המשאבים המוגבלים האלה אנו דורשים להגן. במקום לבנות עשרות יישובים קטנים שדורשים תשתיות חדשות ויקרות, אנו מציעים לבנות בערים קיימות ולחזקן; תחת שיטת הבנייה הנוכחית שמקדמת את השימוש ברכב פרטי, אנו מציעים לבנות מרחבים אורבניים צפופים, בהם עסקים, דוור, ושטחי ציבור טוויים זה בזה; לעצב ערים בהן תחבורה ציבורית, רשתות אופניים, ומדרכות רחבות יוכלו להחליף את הכבישים הפקוקים, שהם אחד הגורמים המרכזיים לזיהום האוויר שהורג כ-1500 אנשים מדי שנה; להפוך את היחס בין ההשקעות הממשלתיות בתשתיות לרכב פרטי לבין ההשקעה הממשלתית בתחבורה ציבורית.

אנחנו מציעים לשפר את התחבורה הציבורית באופן דרמטי, להעלות תדירויות, לתת עדיפויות דרך לאוטובוסים, ולקבוע שעות עומס בהן נסיעות בתחבורה ציבורית תהיה בחינם. נתמון בתחבורה ציבורית בשבת בהתאם לצרכים המיוחדים ביום זה, ותך הידברות עם הציבור באזורים שונים. אנו מציעים להקים במרכזי הערים והמטרופולינים מערכות של אוטובוסים מהירים שיפעלו כמו רכבת קלה, אך הקמתם זולה ומהירה בהרבה. מערכות אלו כבר זכו לתמיכת אנשי מקצוע וגם משרדי הממשלה בתל אביב למשל, בעקבות הצעתה של סיעת עיר לכולנו במסגרת קמפיין מהיר בעיר.

אנו נפעל כדי לשנות מן היסוד את האופן בו מנוהל משק האנרגיה הישראלי: להפחית משמעותית את כמות החשמל הנצרכת - לבנות בתים עם בידוד נאות, המקטין את הצורך במיזוג אוויר בחודשי הקיץ החמים ובחימום משמעותי בחודשי החורף; להציע תמריצים ולהחמיר את התקנים על מנת להפחית את השימוש במכשירים זוללי חשמל כגון מקררים ומזגנים ישנים; להרחיב את השימוש בדודי שמש לכל מבנה במדינה; לשנות את תמהיל האנרגיה כך שיופחת השימוש בדלקים פוסיליים. גם כאשר משק האנרגיה הישראלי יתבסס על הגז הטבעי שיופק מהים שלחופינו, נפעל להגדיל משמעותית את השימוש במקורות אנרגיה מתחדשים כגון אנרגיה סולרית ואנרגיית רוח.

בתחום הספקת המים אנו נמשיך להיאבק לבטל את הפרטתה באמצעות תאגידי המים שהוקמו על פי חוק בשנים האחרונות ולהפחית את תעריפי המים. אנו נפעל להקים רשויות של המדינה שיקבלו אחריות על ניהול כלל משאבי המים בהגיון אגני (כלומר, בתוך גבולותיהם הטבעיים ולא הפוליטיים). על הרשויות הללו יוטל לשקם את נחלי ישראל, לדאוג לתחזוקה של תשתיות ניקוז והספקת המים על מנת למנוע את הדליפה הרבה המתרחשת כיום, לטפל במי השפכים ברמה שלישונית (רמת טיהור מתקדמת), ולהפנותם חזרה לשימוש בטבע, בחקלאות, או בגינון עירוני. הרשויות יהיו אחראיות גם על מניעת זיהום המים והטיפול בו, תוך חיוב המזהמים על הוצאות הטיפול בו. לבסוף, נתבע להגביר את החיסכון במים באמצעות הקמת תשתיות לקליטת מי גשמים, שימוש בצמחיה מותאמת לאקלים המתחמם, והרחבת השימוש במים אפורים בבתים ובמבני ציבור.

את הקרקעות במדינה חיוני לשקם מיידית: המדינה תבצע סקר קרקעות בו יאותרו מוקדי הזיהום במדינה. לאחר מכן תגובש תוכנית לשיקום הקרקעות. מירב המימון צריך לבוא מהמזהמים עצמם, בין אם הם גופי מדינה או גופים פרטיים.

חד"ש - חזית דמוקרטית לשלום ושוויון
الجبهة الديمقراطية للسلام والمساواة

זיהום האוויר בישראל הוא אחד הגורמים הקשים והישירים לפגיעה בבריאותנו. אנו דורשים ליישם את המנגנונים שהקנה "חוק אוויר נקי" שחוקק ביוזמתנו עוד בכנסת ה-17: להכריז על גוש דן, מפרץ חיפה ומטרופולין ירושלים כאזורים מוכי זיהום, ולקבוע ולתקצב תוכנית מיידית להפחתת הזיהום - הקמת מערכות הסעת המזנים מבוססי אוטובוסים במקביל להגבלת נסועת הרכבים הפרטיים שם, החמרת התקנים והגברת האכיפה על מפעלים מזהמים.

נפעל לטיפול יסודי בניהול הכימיקלים במדינת ישראל: ליישום מלא של חוק מרשם לאומי לשחרור כימיקלים לסביבה ולהעברתם, חוק שחד"ש יזמה ואומץ בידי הממשלה; להתאים את הסטנדרטים לטיפול בכימיקלים לרמה הנהוגה באירופה; ולהשיג מטרה של חיסול השחרור לסביבה של דיאוקסינים (מולקולות מסרטנות שנצברות במזון ובגוף).

נפעל להפסקת ההזנחה של החצר האחורית הסביבתית שלנו: נקדם הכרה בכפרים הבלתי מוכרים בנגב, והספקת תשתיות ראויות של ביוב, חשמל, ומים גם שם וגם ביישובים הערביים ברחבי המדינה. נפעל למגר את ההזנחה הסביבתית בשכונות עוני, להרחיק את מקורות הזיהום מיישובים מוחלשים, ולטפל באתרי פסולת פיראטיים שפוגעים קודם כל בחסרי האמצעים.

החוקים שנקדם בכנסת הבאה

חוק החופים

חוק זה יחייב אישור מחודש של תוכניות בנייה שעברו מעל שמונה שנים מאז שאושרו. זאת על מנת לוודא כי הבנייה הולמת את החוקים והנורמות החדשים שמגנים על הסביבה וזכות הציבור לחוף נגיש וחופשי.

חוק הגנת ים המלח

מטרת חוק זה היא לקבוע הוראות מתאימות בכל הנוגע להגנה על ים המלח ושיקומו אשר יבטאו את נדירותו וחשיבותו של המשאב, הן בכל הנוגע להשפעת פעילותה של מדינת ישראל על נסיגת המפלס והן בכל הנוגע להשפעת הפעילות התעשייתית על האזור.

חוק עידוד תחבורת אופניים

חוק זה קובע שורה של צעדים שמטרתם לעודד ולהקל את השימוש באופניים על ידי חיוב סלילת רשת שבילי אופניים ברשויות מקומיות תוך הקלה על תהליך האישור והתכנון, הסרת מחסומים מערכתיים בפני משתמשי האופניים, שילוב בין אופניים לבין אמצעי התחבורה הציבורית, ותמרוץ כלכלי למעסיקים ומועסקים.

חד"ש - חזית דמוקרטית לשלום ושוויון
الجبهة الديمقراطية للسلام والمساواة

חוק עידוד תחבורה ציבורית

חוק זה מקל על משרד התחבורה לקדם את השימוש בתחבורה ציבורית, על ידי הגברת סמכויותיו לקביעת נתיבי תחבורה ציבורית, תמרוץ כלכלי לשימוש בתחבורה ציבורית, והכנת תוכניות לעידוד תחבורה ציבורית ברשויות מקומיות.

חוק הכנסות המדינה ממשאבי טבע

החוק יהגדיל משמעותית את הכנסות המדינה ממשאבי טבע מתכלים, ויקים קרן שתנהל את ההכנסות מהמשאבים לטובת עתידם הכלכלי ורווחתם של תושבי ישראל בדורות הבאים.

חוק הנפט

החוק קובע מנגנוני הסדרה ובקרה סביבתיים על חיפוש נפט וגז והפקתם, את אחריותו של המשרד להגנת הסביבה בתהליכים אלה, ואת זכות הייצוג של ארגונים סביבתיים בהחלטות המתקבלות על קידוחים במדינה.

חוק רשויות המים האגניות

חוק זה יבטל את ההפרטה שחלה במשק המים המקומי בעשור האחרון, ויגדיר במקום תאגידי המים רשויות מים שיהיו אחראיות לניהול המים, הביוב, ושיקום המערכות האקולוגיות בנחלי האגן עליהן הן מופקדות.

חוק איסוף מי גשמים

מטרת הצעת החוק היא לאפשר לאדם להקים באופן פרטי מערכת לאיסוף מי גשמים בביתו, מבלי לחייבו לקבל רישיון לכך, כל עוד השימוש יהיה סביר ולא לצורכי שתייה, כדי למנוע חשיפה אפשרית לבעיות תברואתיות ובריאותיות.

חוק אחריות אזרחית

החוק נועד לענות על הבעיות הקיימות כיום באכיפת החקיקה הסביבתית, בדרך של קביעת מנגנוני פיצוי אזרחיים במקרי זיהום סביבתי. הצעת החוק תקל על מי שנפגעו מזיהום סביבתי לקבל פיצוי בגין תביעתם.

חוק שיקום קרקעות מזהמות

חוק זה יוצר תוכנית מקיפה להתמודדות עם בעיית הקרקעות המזהמות במדינה - קביעת צעדים למניעת זיהום וטיפול בו, מימון השיקום, הגברת השקיפות לגבי קרקעות מזהמות ורישומן, ופיקוח, אכיפה ועונשין למזהמים.

חד"ש - חזית דמוקרטית לשלום ושוויון
الجبهة الديمقراطية للسلام والمساواة

חוק הטיפול בפסולת אורגנית

מטרתה של הצעת חוק זו היא לצמצם את העומס הסביבתי הנגרם מהפסולת האורגנית וזאת באמצעות שלושה מהלכים מרכזיים: הפרדה במקור, צמצום ההטמנה, וטיפול מקיים בפסולת על מנת לאפשר שימוש בה לטיוב ולדישון קרקעות חקלאיות.

חד"ש - חזית דמוקרטית לשלום ושוויון
الجبهة الديمقراطية للسلام والمساواة